శంకరమంచి సత్యం స్మారక 89 ఉగాది కథల పోటీలో రు. 200 ప్రోత్సాహక బహుమతి పొందిన రచన

ఉదయం ఏడు గంటలు కావస్తోంది. సంధ్యావందనం, జపం ముగించి పరమేశ్వర శాస్త్రిగారు పెరట్లోకి వచ్చారు. భర్త పూజ ముగియటం చూసిన శ్యామలాంబగారు కాఫీ గ్లాసుతో ఆయన వెనకాలే వచ్చారు. మడి పంచె విప్పి మామూలు పంచె కట్టుకుని భార్య చేతిలో కాఫీ గ్లాసు అందుకున్నారు.

జీవితమంతా ఆషాఢమైతే...

— మద్దాళి నిర్మల

ఆయనకి గ్లాసు అందించి ఇంకా అక్కడే నిలబడ్డది ఆవిడ. శాస్త్రిగారికి అర్థమైపోయింది, ఆవిడ ఏదో చెప్పా లనుకుంటోందని.

"ఏమిటి సంగతి" కళ్ళతోనే ప్రశ్నించారు.

"ఏంలేదు. అబ్బాయి అదేదో అప్లికేషన్ పంపటానికి రేపే ఆఖరి రోజట. రేపు పంపితేగానీ సకాలంలో చేరదట. దానికి ఏవో పోస్టలు ఆర్డర్లు, ఫోటోలు కావాలట ఓ యాభై" మెల్లగా వాక్యం ఆపింది ఆవిడ.

"హు!" దీర్ఘంగా నిట్టూర్చారు శాస్త్రిగారు. "అలాగే చూద్దాం. ఇప్పుడు బయటికి వెడుతున్నాను కదా! ప్రయత్నిస్తాను"

"అన్నట్లు పంచదార అయిపోయిం దండోయ్. వచ్చేటప్పుడు తీసుకురండి. ఆ చేత్తోనే కాఫీపొడి."

తాగే కాఫీ చేదుగా అనిపించింది ఆయనకి.

"ఏమిటోనే! మరీ ఆషాఢ మాసమై పోయింది. ఎక్కడా ముహూర్తాలు, శుభకార్యాలు లేవా? ఏం తెమ్మంటావు చెప్పు" బాధగా అన్నారు.

"ఏం చెయ్యనండీ! అమ్మాయికి చెప్పదామంటే అది మాత్రం ఎక్కడ నుండి తెస్తుంది?" కూతురిని తలుచు కుని బాధపడింది ఆవిడ.

"సర్లే.. సర్లే.. ఇంతకీ గాయత్రి లేచిందా?"

"ఇదిగో లేచింది. జామచెట్టుదగ్గర అంట్లు కడుగుతోంది." చెప్పిందావిడ.

జామచెట్టుకేసి చూసిన శాస్త్రిగారికి చెయ్యి వెనక్కి మడిచి జుట్టుపైకి తోసుకుంటూ అంట్లు తోముతున్న గాయత్రి కనిపించింది.

'పాపం! పిచ్చిపిల్ల. ఇంటాబయట కష్టపడుతోంది. దాని వయసుకి వుండ వలసిన ఆలోచనలు దానికి లేవు. ఎంత సేపూ అలా ఇంటి గురించి, తల్లి తండ్రి పడుతున్న ఇబ్బందుల గురించి తప్ప!' జాలిపడ్డారు శాస్త్రిగారు. 'ఏమిటో! పెద్దాడికి ఉద్యోగం ఎప్పుడు వస్తుందో ఈ [illegible] సీత [illegible]! అందాకా దీని కష్టం తినక తప్పదు. అవును. కనీసం ఆడపిల్ల యినా ఆ మాత్రం నెడినీళ్ళకు చన్నీళ్ళుగా సంపాదిస్తోంది కాబట్టి తన పరువు ఈ మాత్రం నిలబడింది. లేకపోతే ఈ పాటికి తన పరిస్థితి ఎలా వుండేదో. పొరపాటు. [illegible]డు తన సంపాదనే చన్నీళ్ళయింది. అవు[illegible]. అన్నట్లు వాడి అప్లికేషన్ కోసం డబ్బులు వెదకొద్దూ. ఎవరినన్నా అడ గాలి. ఎవరైనా తెలిసినవాళ్ళు కనబడ తారేమో!

సైకిలు తీసుకుని బయటపడ్డారు శాస్త్రిగారు. అది వేలకతుక్కుపోయింది కదలనంటూ. 'ఖర్మ' దీనికి మళ్ళీ పంచరు పడ్డది కాబోలు? అలాగే తోసుకుంటూ మెయినురోడ్డు ఎక్కారు. ఆయన ముందుకి నడుస్తూ వుంటే ఆయన ఆలోచనలు గతంలోకి వెళ్ళాయి.

తన చిన్నప్పుడు ఎనిమిదో క్లాసులో వుండగా తాతగారు పట్టుపట్టి స్కూలు మాన్పించి వేదం నేర్పారు. ఆ రోజుల్లో యజ్ఞన్న సోమయాజిగారంటే వూళ్ళో ఎంత పేరు. ఎంత ప్రతిష్ట. ఆయన లేనిదే ఏ కార్యం జరిగేది కాదు. పెద్ద పీట ఆయనకే. ఆ దర్జా, ఆ హోదా, ఆ గౌరవం. ప్చ్.. అన్నీ పోయాయి. ఆ రోజులు తనకిప్పటికీ బాగా గుర్తే. తండ్రి తనని స్కూలుకి పంపుతుంటే ఆయన విలవిలలాడిపోయారు.

"ఒరే అవధానీ! వేదాన్ని మించిన చదువుందటరా! పౌరోహిత్యం పాడి ఆవులాటిదిరా. కులవృత్తి వదిలి ఆ ఎంగిలి ముక్కలు నేర్పిస్తానంటావేమిటిరా? వాడికి! ఇక వాడికి చదుగు చెప్పి వేదం నేర్పించు. ఇంగ్లీషు చదువులంటే ఆయనకి అంత కోపం. అందులోనూ పల్లెటూళ్ళో పండితులకిచ్చే గౌరవ మన్ననలు వేరు. పెద్దాడికి ఆయన పేరు, తండ్రి పేరు కలిపి కృష్ణ సోమ యాజి అని పెట్టుకున్నాడు. ఆయన తరం అలా వెళ్ళిపోయింది. తన తండ్రి కూడా అంత కాకపోయినా ఓ మాదిరిగా గౌరవమర్యాదలు పొందినవాడే. ఎప్పటి మాట. నలభైయ్యేళ్ళ కిందటి పరిస్థితులు వేరు. తన దగ్గరికి వచ్చే సరికి అందరూ పల్లెలు వదిలి పట్నాలకి పరుగులెత్తడంతో [illegible] ఆ వూళ్ళో జరిగింది కాదు. [illegible] వాళ్ళతోపాటు పరుగెత్తవలసి [illegible] అయినా వచ్చిన కొత్తల్లో తనకి [illegible] అంత కష్టంగా అనిపించలేదు.

"శాస్త్రిగారూ! ఓ శాస్త్రిగారూ! మిమ్మల్నేనండీ" ఎవరో పిలుస్తున్నారు. శాస్త్రిగారి ఆలోచనలకి అంతరాయం కలిగింది. ఎవరు చెప్మా!

"ఏమిటి పిలుస్తుంటే అలా వెళ్ళి పోతున్నారు?"

"ఓ మీరా? భాస్కరరావుగారూ! ఏమిటో ఆలోచనల్లో పడిపోయాను. ఎప్పుడు వచ్చారు వూరి నుండి?"

"నాలుగు రోజులైంది. మా అమ్మాయిని చూసిపోదామని. రేపు వెళ్ళిపోతున్నాను. అంతా కులాసా యేనా?" ప్రశ్నించారు భాస్కరరావు గారు.

"ఆ! తమ దయవల్ల అంతా కులాసే" కృతజ్ఞత వుట్టిపడే స్వరంతో అన్నారు.

"వస్తానండీ. మళ్ళీ కలుస్తాను. అందర్నీ అడిగానని చెప్పండి. శ్యామ లమ్మను మరీ మరీ అడిగానని చెప్పండి" ఆయన సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

'పుణ్యాత్ముడు' ఆయనకి మనసు లోనే నమస్కారం చేశారు శాస్త్రిగారు.

భాస్కరరావు దయలేకపోతే ఈ విజయవాడలో తనకు నిలబడటానికి నీడేదీ? ఆ రోజుల్లో తాను నానా అవస్థలూ పడుతూవుంటే భాస్కరరావే తన స్థలంలో ఓ పాక వేసిచ్చి ఉచి తంగా వుండమన్నాడు. తనతో కలిసి చదువుకున్నాడు. తన వూరే. అయినా అంత మంచి స్వభావం ఎంతమంది కుంటుంది! సత్యకాలం మనిషి. ఇంగ్లీషు చదువులు చదివి పెద్ద ఉద్యోగ స్థుడైనా తన స్నేహం మరిచిపోకుండా తనకి సాయం చేశాడు. కొన్నాళ్ళకి మిగతా స్థలం అంతా అమ్మేసి హైదరాబాదు

ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక 5-5-89

వెళ్ళి స్థిరపడ్డా, తన ఇల్లున్న స్థలం తనకే రాసి ఇచ్చాడు ఉచితంగా. ఆ మంచితనమే ఆయన్ని కాపాడు తోంది. ఆలోచనల్లో పడి కేదారేశ్వర పేట వంతెన మీదికి చేరుకున్నారు శాస్త్రిగారు.

ఆయన ప్రక్కనుండి ఓ లూనా ముందుకు దూసుకుని వెళ్ళి ఆగింది.

"నమస్కారం గురువుగారూ?" రామశర్మ పలకరించాడు.

"ఏమిటోయ్? హడావిడిగా వెడుతున్నావు?"

"ఓ ఆడిటరుగారి ఆఫీసు ఇవాళ ప్రారంభోత్సవం. ఆ పూజ చేయించటానికి వెడుతున్నా" హడావిడిగా జవాబు చెప్పాడు రామశర్మ.

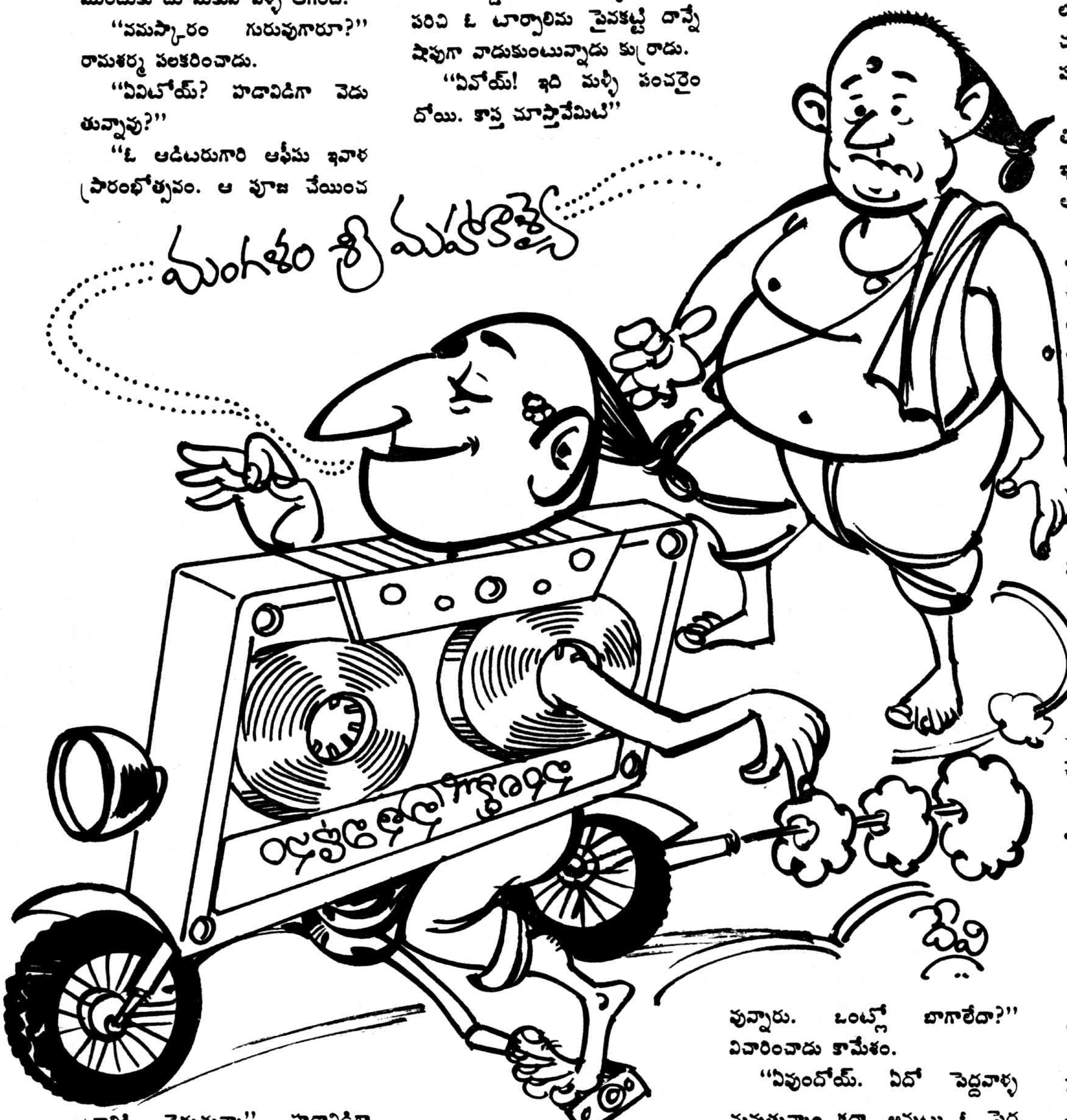

"ఆషాఢమాసం కొత్త ఆఫీసు ప్రారంభోత్సవం ఏమిటోయ్" సైకే ప్రశ్నించారు.

"వస్తానండీ" జవాబు చెప్పకుం డానే లూనా ఎక్కేశాడు రామశర్మ.

'ఆఫీసులకి ఆషాఢాలు అడ్డు రానేమో!' నవ్వుకున్నారు శాస్త్రిగారు. ఎంతైనా రామశర్మ లౌక్యుడు. కాబట్టే లూనామీద వెడుతున్నాడు. తాను పాత కాలంనాడు కాబట్టి ఈ డొక్కు సైకిలుతో నేర్పాడుతున్నాడు. అన్నట్లు ఈ సైకిలును వంతెన దిగుననే వున్న కుర్రాడికి అప్పగిస్తే కాస్త సంచరన్నా వేస్తాడు. వంతెన దిగి సైకిలు రిపేరు షాపు దగ్గర ఆపారు. షాపంటే షాపు కాదు. రోడ్డే మరి. ఓ పక్కన గోతం పరిచి ఓ టార్పాలిను సైనకట్టి దాన్నే షాపుగా వాడుకుంటున్నాడు కుర్రాడు.

"ఏనోయ్! ఇది మళ్ళీ పంచరైం దోయి. కాస్త చూస్తానేమిటి"

"అయ్యా పంతులుగారూ! కొత్త టైరు వేయించమంటే వినరు. ఇదేమో ఇలాగే చిల్లులు పడిపోతూంది. నా మాట విని టైరు మార్చండి."

"అలాగేలేవోయ్! ఈ రోజుకి ఎలాగో సరిచెయ్యి. ఫస్టు తారీఖున టైరు సంగతి చూద్దాంలే" సైకిలు అక్కడే వదిలి మళ్ళీ రోడ్డెక్కారు.

శివాలయం దగ్గరకి వచ్చేశారు. ఎవరదీ. కామేశ్వరరావు కదూ? అబ్బాయికి డబ్బులు కావాలి కదా. ఇతగాడిని అడిగితే ఇస్తాడేమో. తెలిసిన ముఖం కని పించేసరికి ఆశ.

"ఇదిగో కామేశం.. కులాసానా! ఏమిటలా వచ్చావు?" అర్థం లేని ప్రశ్న. ఏదో పలకరించాలి గదా!

"ఆ. కులాసాయేనండి. ఏమిటి అలా వున్నారు. ఒంట్లో బాగాలేదా?" విచారించాడు కామేశం.

"ఏవుందోయ్. ఏదో పెద్దవాళ్ళ మవుతున్నాం కదా. అన్నట్లు ఓ పెద్ద చిక్కు వచ్చిపడిందోయ్. మా వాడు అదేదో అప్లికేషన్ పెట్టాలట. ఓ యాభై వుంటే సర్దుదూ!" అడగనా వద్దా, అనుకుంటూనే అడగలేక, అడగ లేక అడిగారు.

"అయ్యో శాస్త్రిగారూ! నా దగ్గర పాతికే వుంది. అది సరిపోతే తీసు కోండి."

"వద్దులే. మళ్ళీ ఇంకొక పాతిక ఇంకెవరిని అడుగుతాను. అని నీకైనా ఉపయోగపడతాయి. ఇంకెవరినైనా అడుగుతాలే." మొహమాటపడ్డారు శాస్త్రిగారు. కామేశ్వరరావు వెళ్ళి పోయాడు.

ఎక్కడా అప్పు పుట్టలేదు. మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలవేళ ఉస్సూరంటూ ఇల్లు చేరారు. శ్యామ లాంబగారు ఆయన కోసం ఎదురు చూస్తూ హాల్లోనే నేలమీద కొంగు పరుచుకుని పడుకుంది.

"ఇంతవేళదాక ఎందుకండీ ఎండలో తిరుగుతుండిపోయారు? సెందరాడే ఇంటికి రాకూడదూ!" బాధపడ్డది ఆవిడ.

"ఏం చెయ్యమంటావు చెప్పు. ఎక్కడైనా అప్పు దొరుకుతుందేమో నని చూశాను ఇంతసేపూ. కాని, ఎక్కడా దొరకలేదు." పెరట్లోకి దారి తీస్తూ అన్నారు.

"పోతేపోయింది లెండి. నేను ఇందా కటే నుంచీ దిగులుపడి చస్తున్నాను మీరు ఇంకా రాలేదేమా అని! అసలే మీ ఆరోగ్యం అంతంత మాత్రంగా వుంది కదా!"

భర్తకి భోజనం వడ్డించటానికి వంటింట్లోకి వెళ్ళింది ఆవిడ.

** **

తెల్లవారింది. మళ్ళీ కార్యక్రమాలు మొదలు.

"అవునూ.. అబ్బాయి అప్లికేషను కి ఈ రోజు ఆఖరి రోజన్నావు. ఏం చేద్దాం?

"పర్వాలేదులెండి. పని గడిచింది. ఎదురింటి చంద్రశేఖరం ఇచ్చాడు."

"చంద్రశేఖరమా"

"అదేనండీ. మన ఎదురింట్లో అద్దె కుండే కుర్రాడు. ఎల్లయిసీలో పని చేస్తు న్నాడు. అతనే."

"ఆహా.." శాస్త్రిగారికి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

ఓ రోజు అద్దెకు గది కావాలంటూ వెతుక్కుంటూ వచ్చాడు. అప్పుడు తనే ఎదురింట్లో గది వుందని చెప్పాడు. ఎండవేళ అయిపోవడంతో ఆ పూట తమ యింట్లోనే భోజనం పెట్టారు. ఎప్పుడైనా కనబడితే పలకరిస్తూ వుంటాడు. తమ పిల్లలందరితో మాట్లాడుతూ వుంటాడు. మంచి కుర్రాడు. అప్రయత్నంగా ఎదురింటి వంక చూశారు శాస్త్రిగారు. గోడవతలి నుండి చంద్రశేఖరం తమ యింటివైపే చూస్తున్నాడు. తనవంక చూసి చిరు నవ్వు నవ్వాడు. బదులుగా శాస్త్రిగారు

కూడా వచ్చారు! 'కుర్రాడు బాగానే వుంటాడు. బుద్ధిమంతుడు. గాయత్రి నడిగితే ఎలా వుంటుంది. అతనిది తమ శాఖ అవునో కాదో. శాఖ కలిసినా అతనికి కట్నం ఎంత ఆశ వున్నదో. ఈ రోజుల్లో కబుర్లు చెప్పే వాళ్ళే కాని, కట్నం లేకుండా ఎవరు చేసుకుంటారు? ఎంత మంచివాడైనా పెళ్ళి దగ్గరకి వచ్చేసరికి అమ్మానాన్న చెప్పినట్లు వినాలి. కట్నం తీసుకోవాలి. ఒకవేళ అతడు కట్నం లేకుండా చేసుకున్నా, తను ఇప్పుడు పెళ్ళిచేసే స్థితిలో వున్నాడా? ఏదో పెద్దపిల్ల సావిత్రిని మేనల్లుడు కావాలని కట్నం లేకుండా చేసుకున్నాడు గనుక. అందరూ అలాంటివారే ఎక్కడ దొరుకుతారు తన ఆశ కాకపోతే! ముందు పెద్దాడికి వుద్యోగం రావాలి. అప్పటి మాట. పెద్దల్లుడు కట్నం అడగలేదు సరిగదా, మళ్ళీ మళ్ళీ తనకి ఏదో కావాలని వేధించడం లేదు. ఇది కూడా అదృష్టమే మరి!' అల్లుడిని తలుచుకుని తృప్తిగా నిట్టూర్చారు.

ఏదో శ్రావణ మాసం అన్నా వస్తే కాస్తో కూస్తో రాబడి వుంటుంది. పూజలనీ, వ్రతాలనీ, పెళ్ళి ముహూర్తాలు కూడా వుంటాయి కాబట్టి ఫర్వా లేదు. ఎప్పుడెప్పుడు ఆషాఢం అయి పోతుందా అని ఎదురుచూస్తున్నారు.

** **

శ్రావణం రానే వచ్చింది. ఈ రోజుల్లో ఆడ, మగ అందరూ ఉద్యోగస్థులే. ఇక ఇంట్లో వుండి వ్రతాలు, నోములు ఎవరు చేస్తున్నారు? పూజలు చేసుకుని ఆఫీసులకి వెళ్ళాలంటే కష్టమే. ఎన్నిటికని సెలవులు పెడతారు! అందుకే చాలామంది అన్నీ మానేస్తున్నారు.

"నాన్నా! మీకోసం ఎవరో వచ్చారు." వీథిలోంచే కేకపెట్టాడు చిన్నాడు శేషు.

"ఎవరదీ" బయటకి వచ్చారు శాస్త్రిగారు.

"ఏంలేదండీ! రేపు శ్రావణ మంగళవారం కదా. మా అమ్మాయిని నోములకని తీసుకువచ్చాము. మీరు కాస్త పెందరాడే వచ్చి అమ్మాయిచేత పూజ చేయించాలి" వచ్చినతను చెప్పుతున్నాడు. శాస్త్రిగారి చెవుల్లో అమృతం పోసినట్లయింది.

"అలాగేనండీ.. తప్పకుండా" అయనని పంపి లోపలికి వచ్చారు. ఇంకా ఇద్దరు ముగ్గురు పెళ్ళిళ్ళనీ, ఉపనయనాలనీ వచ్చిపోయారు.

శాస్త్రిగారిలో మళ్ళీ ఆశ.

** **

మంగళవారం పూజ చేయించి తిరిగి వస్తుంటే త్రోవలో భాస్కరరావుగారు కనబడ్డారు.

"భాస్కరరావుగారూ" పిల్చారు శాస్త్రిగారు.

"నమస్కారం శాస్త్రిగారూ! మీ కోసమే వద్దామనుకుంటున్నాను. నిన్ననే వూరినుండి వచ్చాను. అమ్మాయిని నోములకి తీసుకువెడదామంటే అల్లుడు పంపలేదు. తను ఇక్కడే చేసుకుంటోంది. మా అబ్బాయి వాళ్ళు ఢిల్లీలో వుంటున్నారు కదా! కోడలు కూడా ఇక్కడికే వచ్చింది. ఇద్దరూ కలిసి శుక్రవారం పూజ చేసుకుంటారు. మీరు ఆ రోజు తప్పకుండా వచ్చి పూజ చేయించాలి."

"భలేవారే! తప్పకుండా. అంత కంటేనా.. మీ రుణం ఎలా తీర్చు కోవాలో అర్థం కావడం లేదు. ఎన్ని పూజలు చేయిస్తే మాత్రం తీరు తుంది. తప్పకుండా వస్తాను. ముందు మీ ఇంట్లో పూజ అయిన తర్వాతే ఎక్కడైనా" గబ గబా సమాధానం చెప్పారు.

ఆ రోజు శుక్రవారం. వరలక్ష్మీ వ్రతం. శ్యామలాంబగారిచేత పూజ చేయించి, భాస్కరరావుగారింటికి పొద్దునే వెళ్ళాలని బయలుదేరారు శాస్త్రి గారు.

తొమ్మిది గంటలవుతోంది. వాళ్ళు అయినా అంత తొందరగా పూజ చేస్తారా? ఏమో చెప్పలేము. తను వెళ్ళి తొందరపెట్టినట్లవుతుందేమో. సరే. ఆలస్యం వుంటే అప్పుడే చూడొచ్చు. ముందుగా వెడితే నష్టమేముంది!

గుమ్మంలో అడుగుపెడుతుండ గానే మంత్రాలు వినిపిస్తున్నాయి. ఇదేమిటి. తనని రమ్మని మరీ మరీ చెప్పారే. అప్పుడే పూజ ఎవరితో చేయి స్తున్నారో. తను రావటం ఆలస్యం అయిందా? లేదే. లోపలికి వెళ్ళాలా వద్దా అని ఆలోచిస్తూ అక్కడే నిలబడి పోయారు శాస్త్రిగారు.

అక్కడే నిలబడిపోయారేం శాస్త్రి గారూ! లోపలికి రండి!"

"మరి పూజ, మంత్రాలు విని పిస్తున్నాయేమిటి?"

"అదా! మా కోడలు ఢిల్లీలో వుంటుం ది కదా! అక్కడ పురోహితు లని పిలిచి పూజ చేయించాలంటే కష్టం కదా. అలవాటు మానుకోలేక, దూరాలు తిరిగి పురోహితులను వెదుక్కోలేక, వరలక్ష్మీ వ్రతం, సత్య నారాయణ వ్రతం కేసెట్లు తెచ్చు కుంది. వాటి సహాయంతో ఢిల్లీలో తనే పూజ చేసుకుంటుందిట! మా పిల్లలు వింటామంటే వినిపిస్తోంది. మీకు చెప్పి, మళ్ళీ ఇంకొకళ్ళని ఎలా పిలుస్తా ననుకున్నారు" భాస్కరరావుగారు నవ్వుతూ అడుగుతున్నారు.

'ఢిల్లీలోనే ఏం ఖర్మ. ఇక్కడా అదే పద్ధతి వచ్చేస్తోంది. అందరూ ఇలా టేపు రికార్డర్లు పెట్టి పూజ చేసేసు కుంటే తనలాటి వాళ్ళేం కావాలి. అయ్యో! భగవంతుడా! ఈ పూళ్ళో మాత్రం అందరూ ముందు ముందు కేసెట్లు వుపయోగించరని నమ్మకం ఏమిటి. ఇలానే రేపోమాపో పెళ్ళి మంత్రాలు, వడుగు మంత్రాలు వచ్చే స్తాయేమో!

ఎంత గతి పట్టింది. ఇలాగైతే తన లాటి వారికి జీవితమంతా ఆషాఢ మాసమే. కేసెట్ పురోహితుల ముందు తనలాంటి వాళ్ళు ఎందుకు పనికొస్తారు!

యాభై రూపాయిలు పెట్టి కేసెట్లు కొంటే జీవితమంతా వుప యోగించుకోవచ్చు. శ్రమకి శ్రమా, ఖర్చుకి ఖర్చు తప్పుతాయి. అయ్యో. ఇంకేదీ దారి."

ఒక్కసారిగా గుండెల్లో నొప్పిగా అనిపించింది శాస్త్రిగారికి.

పడిపోతున్న శాస్త్రిగారిని గట్టిగా పట్టు కున్నారు భాస్కరరావుగారు. ●

మీరు రాజులైనచో మేము కవిరాజులం!

తిరుపతి వేంకట కవులను గురించి తెలియని ఆంధ్రులు లేరంటే ఆశ్చర్య పోనవ సరం లేదు.

వీరు రచించిన అనేక గ్రంథాలతో పాటు పాండవోద్యోగ విజ యాల పౌరాణిక నాటక ప్రదర్శనలు. దాని లోని 'చెల్లియో చెల్లకో', 'అదిగో ద్వారక', 'జనని పోయిరావలయు హాస్తినకున్' మొద లైన పద్యాలు వీరు యేర్పరచిన సత్సాహిత్య వరవడికి తార్కాణాలు.

వీరి పాండితీ వైదుష్యానికి గౌరవ పుర స్కారాలుగా గజారోహణాలు, లెక్కకు మిక్కిలి సన్మానాలు, అనేక బిరుదాలూ వీరికి లభించాయి.

వీరిని సత్కరించిన రాజ సంస్థానాలలో విజయనగరం, వనపర్తి, గద్వాల, ఆత్మ కూరు, కిర్లంపూడి సభలు పేర్కొనదగినవి. ఆయా రాజసభలను సందర్శించడానికి పూర్వం యీ సారస్వత మూర్తులకు అనేక యిబ్బందులు యేర్పడేవి. మధ్యవర్తులైన కొందరు పండితులు వీరికి రాజదర్శనం చేయిస్తామని చెప్పి వీరి వల్ల అసూయ చేత రాజుగారికి వీరిని గూర్చి చెప్పక పోవడం వల్ల వీరు నానావస్థలూ పడవలసి వచ్చేది. ఆ అనుభవమే ఒకసారి గద్వాల రాజావారి కొలువులో వీరి చేత "చదువు నేర్పించెను వర్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రి, వంట నేర్పించె గద్వాల రాజు" అని అనిపించింది. వీరు యే రాజునూ ధనం కొరకు యాచించలేదు. తమ పాండి త్యాన్ని ప్రదర్శించి తద్వారా ఆయా రాజులం దించే పురస్కారాలను స్వీకరించేవారే గాని అర్హతకు మించిన పొగడ్తలను కురిపించి దానితో ఆ రాజులందించే కాసుల కాశపడే తత్వమే వీరికి లేదు. అంతేకాక "మీరు రాజులైనచో మేము కవిరాజుల"మని ఆయా సంస్థానాలలో ఆత్మస్థైర్యంతో పలికిన ధీరో దాత్త వ్యక్తిత్వం వీరిది. ఒకమాటు గద్వాల రాజుగారు యేదో పని తొందరలో వీరి కవనాన్ని వినకుండగానే కొంత పైకం వీరి కిచ్చి పంపజూచారు. దానితో వీరు, మేమేమీ యాచకులం కామని, మా కవిత్వం విని దానికి వుచిత రీతిని సత్కరించడమే మాపాలి కనకాభిషేకంగానీ, తద్విరుద్ధంగా మీ రాజ్యం యావత్తూ ధారపోసినా మాకు సంతోషం కలుగదని నిష్కర్షగా తెలియ జెప్పారు ఆ రాజుగారికి.

ఆదే విధంగా వీరి పాండిత్యానికి తగిన గుర్తింపు లభించని చోట్లు కూడా కద్దు. ఆటువంటి సందర్భం శ్రీ గోడే గజపతి రాజావారి కొలువులో వీరి కెదురవగా యీ క్రింది పద్యాన్ని రాజుకి వినిపించి సభ నుండి చరచరా బయటికి వచ్చి వేశారు యీ జంట కవులు.

"సంగర శక్తి లేదు వ్యవసాయము సేయుట
సున్న సంతలో
నంగడి వైచి యమ్ముటది యంతకు మున్నె
హుళక్కి ముష్టికిన్
బొంగు బుజాన వైచుకొని పోయెద
మెచ్చుటకేని ముష్టెతెం
బొంగాని పెట్టు మొక్కుటె యమోఘ
మదే కదదంతిరాణ్మణీ"

–పి. సరస్వతి